

A magyar népzene tanulmányban és dalban a szabadegyetemen

Dr. Szögi Endre előadása

(A Délmagyarország munkatársától) Esemény-számba menő előadásán világosodott meg és szólalt meg az egyetem aulájában a magyar népzene azon a felolvasáson, amelyet csütörtökön tartott dr. Szögi Endre főiskolai tanár, a modern kórusművészet kiváló munkása az Egyetembarátok Egyesületének előadásorozatában. Az előadás iránt olyan érdeklődés nyilvánult meg, hogy az egyetem aulája kicsinek bizonyult. A rendkívül magasszintű, átfogó, zenetörténelmi és népművészeti szempontból egyaránt kiváló előadást dalmokból álló valóságos kis élő képeskönyvvel szinte hangversenyélménnyé avatta az, hogy dr. Szögi tanulmányát maga az élő dal illusztrálta. Szólóhangokon, hanglemezekken és az erre az alkalomra összeállított külön vegyes kar hangjain — az elhallgattatott főiskolai kamarakórus helyett, amelynek hivatása most nyilvánult volna meg a maga teljességében — szólalt meg a magyar népzene. Ugy a tanulmány, mint a plasztikus, nagyhatású, magyarázó és megvilágító illusztrációk rendkívüli hatást keltenek. De az volt a gondolatunk, hogy a népzenenek ilyen jelei és művelői mellett még most is ott vagyunk, hogy még mindig ismertetni kell a magyar népzene lényegét ahelyett, hogy Bartók, Kodály fellépése után harmincöt évvel végre élni lehetne vele, hivatkozni lehetne a széles eredményekre... De ez az ismertetés, ez a tanulmány is nagy lépéssel juttatta előre Szegeden a magyar népzene művészetének ügyét.

Dr. Batizfalvy János professzor nyitotta meg az ülést, majd dr. Szögi Endre a magyar ősi zene bemutatásával kezdte előadását. Vázolta a magyar falu dalának kialakulását és hivatkozott arra, hogy a nyilvános és magánéletben keringő zenei mérget el kell távolítani. Ki kell tárnunk az ablakokat és beengedni a friss, tiszta, üde levegőt: a falu népének művészi magyar dalát. Vázolta az ősi magyar zene történetét, az egyszerű dallam fejlődését és mindjárt illusztrálta is. Intésére megszólalt egy mélybariton szóló a pódiumon felsorakozott vegyes kar egyik tagjának ajkán az egyik ősi népdal néhány taktusa.

Hivatkozott Szögi Endre arra, hogy a magyar népzene nem tévesztendő össze a tizenkilencedik században kialakult népies műdallal, a nemesi nótákkal, amelyeket ma »magyar nótáknak« szertnek nevezni. Ezeknek jelentős része dilettáns nótaszerzők selejtes fémunkája. Ezekkel szemben az igaz magyar dal a magyar szellem gyökereiből való. Vázolta Bartók és Kodály gyűjtésének jelentőségét, ismertette az ötfoku hangsoron alapuló dallamvonalat és mindjárt meg is szólaltak ezek a sorok, később a sorokból keletkező dalmok, a szólók, a duettek és a vegyeskar hangján. Igen tanulságos volt, ahogy élő hangokon illusztrálta a Középkézsiából eredő pentatonikát, sőt a madárhangokat, amelyekből kialakultak a dallamok. Hanglemezekkel bizonyította a rokon népek zenéjének hasonlóságát, amikor egymásután szólaltatta meg a magyar, eszterizs, eszterizs, kalmük és mongol dalokat. Bizonyította, hogy a románok tőlünk vették át a dallamokat és nem fordítva, hiszen már az őshazában megvoltak ezek a jellegzetes vonalak. Rámutatott arra, hogy a magyar népzene majdnem teljesen egyezik az ősi gregorián korálissal és a Palesztrina-stílus dallamaival.

Ezután a modern magyar népdalt ismertette, amely világviszonylatban is egyedülálló. Bartók és Kodály, valamint a többiek feldolgozásában az ősi magyar dallamok új szint, esodálatos kiteljesülést kaptak. Mindjárt illusztrálta is ezt a vegyeskar nagyszerű dalbemutatóival. Ma már a falu népe is szívesen énekl a többszólamú kórusokat, mert szólamaiban maga dalának tulajdonságaira ismer. Végül lelépett az előadói emelvényről, vegyeskara elé állott és egymásután vezényelte Bárdoss, Kodály és Bartók kó-

rusait, amelyeket a hallgatóság kitörő lelkesedéssel fogadott.

Azzal fejezte be előadását, hogy a magyar falu megőrizve a magyarság ősi dalait, gazdag kultúrát mentett át magával keletre. Ezt a kincset magáévá kell tenni az egész nemzetnek, hogy újra kollektív tulajdon legyen.

Sokáig tartó lelkes taps köszönte meg a magasnívó előadást, valamint a tanárképző főiskola hallgatóiból alakított — sajnós — csak ad hoc vegyeskar énekét.

Dr. Batizfalvy János professzor mondott köszönetet dr. Szögi Endrének és az énekkarnak azzal, nem hallgathatja el, hogy fájdalommal és sajnálattal kell látni, hogy immár egy éve szünetel a főiskolai kamarakórus, mindent el kell követni, hogy a kórus újra működhesen. A hallga-

Express tehertaxi
Bittera Antal
Kölcsey u. 10.
Telefon: 27-49

tóság a professzor szavait tapssal és helyesléssel fogadta.

Varga iparügyi miniszter a nyersanyagellátásról és az ipari termelés fejlődéséről

Hóman kultuszminiszter az erdélyi papok, tanárok és tanítók nemzetmentő munkájáról

Budapest, november 20. Az iparügyi tárca költségvetését tárgyalta csütörtökön a Ház. Stitz János előadó ismertette a tárca költségvetését. Bejelentette, hogy a munkaközvetítés államosításának javaslata nem sokára a Ház elé kerül. A munkakamara törvénytervezete készen van.

Lill János arról szól, hogy sok gyakorlati tapasztalattal bíró szakemberre van szükség.

Ronkay Ferenc azt fejtette, hogy a korszerű háborút nem lehet elválasztani a korszerű ipartól. A mi iparunk minden blokád ellenére is megállja a helyét.

Andréka Ödön a strómanrendszer megszüntetését követelte.

Figus Illinyi Albert, az erdélyi párt vezérszónoka hangoztatta, hogy sem az iparostársadalom, sem a munkásosztály nem vár a kormányzattól nemzeti ajándékot, csak azt kéri, hogy az ő munkáját is illessék be az ország gazdasági rendjébe. Ipargazdasági tervgazdálkodásra volna szükségünk, mert a közeljövőben beláthatatlan ipari lehetőségek nyílnak részünkre. Erdélyben a magyar ipari munkásság segítsége nagyon fontos volt a nemzeti kitarítás és védekezés szempontjából. Róluk csak a legnagyobb tisztelettel lehet megemlékezni.

Kabók Lajos arról szól, hogy a munkásság mindent megtesz a termelés biztonságáért.

Közi-Horváth József hangoztatta, hogy a magyar iparfejlesztésre szükség van. Örömmel veszi, hogy nemcsak az egész magyar társadalom kívánságának tárgya, hanem az illetékes köröknek az a véleménye, hogy a magyar iparnak nagy feladatai vannak és tovább kell fejleszteni. A kisiparosság szerepét méltatta, majd pedig a munkaközvetítés teljes átszervezését sürgette. A munkaközvetítést olyanokra kell bízni, akik gyakor-

lattal, hozzáértéssel rendelkeznek és érzéseikben nemzeti és keresztény szellem nyilvánul meg.

Horváth Ferenc többek között felvetette azt a gondolatot, hogy Hollandiában és Franciaországban, ahol a facipó már régóta divatban van, küldjenek ki szakértőket, hogy elsajátítsák a facipó gyártását és nálunk is vezessék be.

Szabó Gyula a tanoncképzésnek állami feladattá való nyilvánítását sürgette.

Zsámbóky Pál rámutatott arra, hogy az ipariskolák a jelentkezők felét sem tudják felvenni. A faipari szakiskolát Erdélybe kell áthelyezni. A repülőgépipari oktatás fejlesztésére van szükség.

Sigray István hangoztatta, hogy egyik termelési ágának sem szabad dominálnia a másik kárára. Az ország gazdasági ereje és egyensúlya a mezőgazdaságtól és az ipartól függ.

Ezután

Hóman Bálint kultuszminiszter

válaszolt Mester Miklósnak az erdélyi papok, tanárok és tanítók helyzetéről elhangzott interpellációjára. Az egész nemzet tudatában van annak a nemzetmentő és népmentő munkának, amit a magyar lelkészek, tanárok és tanítók Erdélyben 22 év alatt végeztek. Visszatartja az interpelláló képviselőnek azt a beállítását, hogy a Kormány részéről ezen a téren súlyos mulasztások történtek volna. Voltak sérelmek a lelkészek, tanárok és tanítók részéről, de ezeket a legnagyobb készséggel orvosolták. Csaknem kivétel nélkül az erdélyiek közül választották a kinevezetteket és csak akkor neveztek ki anyaországit, ha valamilyen posztra erdélyi ember nem akadt.

Koltay József felszólalása után Varga József iparügyi miniszter emelkedett szólásra, hogy elmondja költségvetési beszédét.

Varga József iparügyi miniszter beszéde

Beszédében rámutatott arra, hogy a múlt évi költségvetés előterjesztése óta az ország ipari nyersanyagellátási nehézségei lényegesen fokozódtak ugyan, az ipari termelés mégis a várakozáson felül kedvezően alakult. A Statisztikai Hivatal adatai szerint a magyar gyárpar termelési értéke 1940-ben 4,4 milliárd pengőt tett ki, az előző évi 3,8 milliárd és az 1938. évi 3 milliárd pengővel szemben, a gyárpar idei termelése pedig meghaladja a múlt év eredményét. Ebben a kedvező fejlődésben a legnagyobb szerepe változatlanul a beruházási program végrehajtásának jutott. A magyar gyárpar vállalatokban most szeptemberben közel 73 millió munkaórát dolgoztak, míg januárban 69 millió volt a munkaórák száma és az elmúlt év szeptemberében 70 millió. Az ipari termelés menete a munkanélküliségnek úgyszólván teljes megszüntetését eredményezte. Ha valamelyes munkanélküliség mégis mutatkoznék, ezt könnyebben vezethetjük le, mint régebbi esztendőkből, mert a mezőgazdasági munkapiacon egy év óta észlelhető munkahiány van. Az idén júniusban 371.000 volt a gyárpari munkások létszáma, míg januárban 358.000, egy évvel ezelőtt pedig 355.000. A kézműiparban foglalkoztatottakkal együtt a munkáslétszám az idei év ja-

núárjában a trianoni országterületen 880.000 volt, ami esúcsponot jelent a magyar iparpolitikában. Az idei év januárjában a visszatért felvidéki és kárpátaljai területen 43.000, áprilisban 157.000 ipari munkás dolgozott, az erdélyi és délvidéki munkásokkal, valamint az egyéb ipari alkalmazottakkal együtt tehát jóval több, mint egymillió az a tábor, amelyet ipari termelésünk foglalkoztat. Ez a szám felülmúlja azt a várakozást, amit iparfejlesztésünk tekintetében még néhány évvel ezelőtt is találhatunk. Az ipari termelés terén kénytelenek voltunk teljes háborús anyaggyártást folytatni, de figyelemmel vagyunk az elsőrendű polgári szükséglete, továbbá az export számára szükséges anyagmennyiségekre is.

A miniszter ezután részletesen foglalkozott a legfontosabb nyersanyagok ellátási helyzetével, majd az ipari energiakérdésekre tért át.

A keleti és erdélyi országrészek visszatérése után is a szén maradt a legfontosabb energiaforrásként. A hazai szénbányáink 1940-ben 115 millió mázsa szenet termeltek. A termelési szükségletet nem fedezték és ezért a szénbányáknak további beruházásokat kell tenniük.

Az erdélyi területek fabősége örvendetesen nyilvánul meg az ország faszénellátásában is.

Az erdélyi nyereménykötvény vásárlás

kezdő napja
NOVEMBER 24!